

*Türk Kùltüründe
Ekoeleştirel Bakışın
Temel Kaynakları ve
Yaşar Kemal*

Yazar

Dr. Menekşe YAVUZ

© Copyright 2023 Ağustos

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-399-263-7

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı

Türk Kültüründe Ekoeleştirel Bakışın
Temel Kaynakları ve Yaşar Kemal

Yayıncı Sertifika No

47518

Yazar

Menekşe YAVUZ

ORCID iD: 0000-0003-1260-4349

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

LIT000000

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

DOI

10.37609/akya.2698

Kütüphane Kimlik Kartı

Yavuz, Menekşe.

Türk Kültüründe Ekoeleştirel Bakışın Temel Kaynakları ve Yaşar Kemal / Menekşe Yavuz.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.

273 s. : tablo, şekil ; 135x210 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253992637

1. Edebiyat.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Önsöz

Her araştırmacı, elindeki literatürün sağladığı imkânlarla birçok bilgiye ulaşabilir. Ben de bu nedenle Yaşar Kemal, ekoeleştiri, ekoyazın, ekoloji ve tabiat, kültür araştırmacılarının kaynaklarından oluşan oldukça zengin bir literatüre ve bu literatürün oluşmasını sağlayan araştırmacılara karşı borçluyum. Bu insanlar, bugün dünyamızın ekodokusuna karşı yapılan kıyımı ve yıkımı durdurmak, çocuklarımıza nefes alabilecekleri bir dünya bırakmak için bizi sağduyu ve doğaya karşı sorumluluğa davet eden ve bu amaç için gayret sarfetmeyi sürdüren kişilerdir. Çağın maruz bıraktığı durumların incelenebileceği en elverişli ortamı sağlayan mesleğim ve gözlemleyebileceğim farklı bakış açılarından oluşan üniversite ortamım sayesinde bu bağlamda dikkate değer bir çalışma ortaya çıktığını söyleyebilirim. Bu sayede, edebiyatın disiplinlerarası araştırmalara imkân tanıyan bir saha olmasıyla da birçok teori ve düşünceyi ortak bir zeminde bütüncül bir yaklaşımla tartışma imkânı elde ettim.

Annelik mesaisinden çaldığım, gözlerindeki özlemi fark ettiğimde derin bir vicdan azabına kapıldığım canpârem Nehir'e ne kadar teşekkür etsem az gelir. Ve Nehir'in nazarında geleceğimiz olan bütün çocuklara... Muhakkak eksik ve yanlışlar olacaktır. Bunların yapılan çalışmanın iyi niyetine bağışlanacağını ümit ediyorum.

Cumhuriyetimizin 100. Yılına ve Atatürk'e sonsuza kadar minnetle...

Dr. Menekşe YAVUZ
2023 İstanbul

İçindekiler

1. Giriş.....	1
2. Ekoeleştirme ve Temel Kavramları.....	9
3. Ekoeleştirme Bakışın Türk Kültüründeki Temel Kaynakları.....	51
4. Yaşar Kemal'in Romanlarını Ekoeleştirme Yaklaşımıyla Okumak	89
4.1. Yaşar Kemal'in Anlatı Evreni.....	89
4.2. Ekokültürel Bellek ve Ekokültürel İzlekler	93
4.3. Göç, Kentleşme ve Ekoşiddet: Kuşlar Neden Gitti? Deniz Neden Küstü?	114
4.4. Toplumsal Değişim: Kültürel Yozlaşma ve Doğaya Yabancılaşma	138
4.5. Yaşar Kemal Romanlarında Ekoeleştirme Unsurları ve Anlatıdaki Göstergelerinin Sembol Değerleri	160
Sonuç	251
Kaynaklar	259

Kaynaklar

Birincil Kaynaklar

- Kemal, Yaşar. **Ağrıdağı Efsanesi**. İstanbul: YKY, 2018. (1.bs. 1970)
- Al Gözüm Seyreyle Salih**. İstanbul: YKY, 2020. (1.bs. 1976)
- Baldaki Tuz**. İstanbul: YKY, 2017. (1.bs. 1974)
- Binbir Çiçekli Bahçe**. İstanbul: YKY, 2020. (1.bs. 2009)
- Çıplak Deniz Çıplak Ada**. İstanbul: YKY, 2020.
- Demirciler Çarşısı (Akçasazın Ağaları 1)**. İstanbul: YKY, 2019.
- Deniz Küstü**. İstanbul: YKY, 2014. (1.bs. 1978)
- Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana (Bir Ada Hikâyesi)**. İstanbul: YKY, 2020. (1.bs. 1997)
- Hüyükteki Nar Ağacı**. İstanbul: YKY, 2019. (1.bs. 1982)
- İnce Memed**. İstanbul: YKY, 2020. (1.bs. 1955)
- Kimsecik I**, 8.bs. İstanbul: YKY, 2022. (1.bs. 1980)
- Kuşlar da Gitti**. İstanbul: YKY, 2019. (1.bs. 1978)
- Karınca'nın Su İçtiği**. İstanbul: YKY, 2020. (1.bs. 2002)
- Ortadirek (Dağın Öte Yüzü I)**. İstanbul: YKY, 2020. (1.bs. 1960)
- Ölmez Otu (Dağın Öte Yüzü III)**. İstanbul: YKY, 2020. (1.bs. 1968)
- Tanyeri Horozları**. İstanbul: YKY, 2020. (1.bs. 2002)
- Tek Kanatlı Bir Kuş**. İstanbul: YKY, 2021. (1.bs. 2013)
- Teneke**. İstanbul: YKY, 2017. (1.bs. 1955)
- Yanan Ormanlarda Elli Gün**. İstanbul: YKY, 2021. (1.bs. 1955)
- Yaşar Kemal Kendini Anlatıyor**. İstanbul: YKY, 2011. (1.bs. 1992)
- Yer Demir Gök Bakır (Dağın Öte Yüzü II)**. İstanbul: YKY, 2020. (1.bs. 1963)
- Yusufoçuk Yusuf (Akçasazın Ağaları 2)** İstanbul: YKY, 2019. (1.bs. 1975)

İkincil Kaynaklar

- Abasıyanık, Sait Faik. **Son Kuşlar**. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2021.
- Abdula, Kemal. **Mitten Yazıya veya Gizli Dede Korkut**, İstanbul: Ötügen Neşriyat, 2019.
- Akbayır, Sıddık. **Bohem Orhan Âşık Kemal**. Ankara: Lim Yayınları, 2018.
- Aksu, Evrim Durmaz "Hukuka Güvenebilir miyiz? Ekolojik Distopyalar ve Gerçek Felaketler", **Hukuk Kuramı**, c. 6, s. 2, (2019):1-21.

- Akten M., Akten S., (2005, 8-10 Eylül). *Ekolojik Planlama Yaklaşımı ve Gölçük Tabiat Parkı Örneğinde İrdelenmesi* <http://ormanweb.isparta.edu.tr> (24.04.2023).
- Andaç, Feridun. **Sözün Büyücüsü**. İstanbul: Kavis Kitap, 2012.
- Anton, Lorena. **Cultural Memory**, Chapter 10, 2016.
- Anonim, "Büyük Reisten Çevre Dersleri", **Köprü Dergisi**, c.11. s.126 (1988): Anonimden (Aktaran İbrahim Ünal, Çevre, **İslâm ve İnsan**, (İstanbul: Gençlik Yayınları, 1994).
- Arat, Reşit Rahmeti, Bang, W. **Oğuz Kağan Destanı**, İstanbul: Burhaneddin Basımevi, 1936.
- Arıkan, Arda. "Edebi Metin Çözümlemesi ve Ekolojisti". **Mediterranean Journal of Humanities**. c.1. s.1(2011) 43-51.
- Assman, Jan. **Kültürel Bellek -Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik-**, çev. Ayşe Tekin, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2015.
- Ata, Sezgin. "Sürdürülebilir Bir Barbarlığa Doğru mu? Özgürlükçü Bir Topluma Doğru mu?", **Özgür Üniversite Forumu**, s.19 (2020): 35-54 (Aktaran: Arzu Maltaş, "Ekoloji Ekseninde İnsan-Doğa İlişkisi ve Özne Sorunu", **KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, c. 17, s.29, 2015).
- Ayaydın, Günil Özlem. "Yaşar Kemal'in İstanbul'u'na Çevreci Bir Yolculuk". Yüksek Lisans Tezi. Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.
- Ayaz, Hüseyin. "Çevreci Eleştiri Üzerine Genel Bir Değerlendirme". **Teke Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi**. c.1. s.3 (2014): 278-292.
- Bodo, Tombari. "Rapid Urbanisation: Theories, Causes, Consequences and Coping Strategies". **November Geographical Research** 2(3): 2019. 32-35.
- Balent, Gökçe Karayeğen. "Çevre Yanlısı Tutum ve Davranışların Ahlakî Temelleri", **Çevre Psikolojisi**, ed. Gözde Kırıl Uçar, Derya Hasta. Ankara: Nobel Yayınları, 2020: 145-163.
- Baran, G. Aylin. "Toplum, Birey ve Çevre İlişkileri". **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**. c.10. s.1.(1993): 261-278.
- Baran, Lokman. "Yaşar Kemal'in Dağın Öte Yüzü Üçlemesinde Mitos Yaratılış Süreci ve Gelişimi", **Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi**, c.2, s. 3. (2013): 5-18.
- Barndabur A. Calare ve Al-Hassan Nasser. "Athamneh The Hero With A Thousand Faces In Yaşar Kemal's Çukurova Trilogy: The Other Face Of The Mountain", **Doğuş Üniversitesi Dergisi**. c.4, s.1. 20 (2003): 1-14.
- Bayat, Fuzuli. **Türk Mitolojik Sistemi 1**, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2012.
- _____. **Türk Mitolojik Sistemi 2**, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2012.
- Blog, "Ekoanksiyete Nedir?" <https://www.isbank.com.tr/blog/eko-anksiyete-nedir> (26.04.2023).
- Boratav, Pertev Naili. **Koroğlu Destanı**, İstanbul: Adam Yayınları, 1984.
- _____. **Türk Mitolojisi -Oğuzların: Anadolu, Azerbaycan ve Türkmenistan Türklerinin Mitolojisi-**, Ankara: BilgeSu Yayınları, 2012.

- Bronislaw Malinowski, **Bilimsel Bir Kültür Teorisi**, çev. Saadet Özkal, İstanbul: Kabcacı Yayınları, 1992.
- Bender, M. "Tribes of snow: Animals and plants in the Nuosu Book of origins", **Nanzan University**, s. 67 (2008): 5-42.
- Berkes Fikret, Mine Kışlalıoğlu. **Ekoloji ve Çevre Bilimleri**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2003.
- Bookchin, Murray. **Ekolojik Bir Topluma Doğru**, çev. Abdullah Yıldız. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1996.
- Bookchin, Murray. **Toplumsal Ekoloji ve Komünalizm**, İstanbul: Sümer Yayıncılık, 2017.
- Bozkurt, Nejat (Haz./Çev.). **Hegel/Fikir Mimarları Dizisi**. İstanbul: Say Yayınları, 2005.
- Budan, Cem Yılmaz. "Çevreci Eleştiri Bağlamında Yaşar Kemal'in Kuşlar'da Gitti Romam Üzerine Bir Değerlendirme". **Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**. c.2.s.1(2017): 1-20.
- Buell, Lawrence. **The Future of Environmental Criticism: Environmental Criticism and Literary İmagination**, (USA: Lawrence Buell, 2005).
- Bulut, Dilek. "An Ecocritical Analysis of George Orwell's Coming Up for Air". **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**. c.22. s.1(2005): 237-248.
- Bulut, Dilek. "Çevre ve Edebiyat: Yeni Bir Yazın Kuramı Olarak Ekoeleştiri". http://www.littera.hacettepe.edu.tr/TURKCE/17_cilt/dilek.htm (25.08.2021).
- Capra, Fritjof. **Batı Düşüncesinde Dönüm Noktası**, çev. Mustafa Armađan. İstanbul: İnsan Yayınları, 1984.
- Cebe, Günil. "Bir Adanın Hikâyesini Anlatmak: Yaşar Kemal'de Tarih, Bellek ve Doğa", **Erdem**, (68), 2015. 5-22.
- Chovanec, Mathew. "Shifting Baselines and Cognitive Estrangement in Yaşar Kemal's Demirciler Çarşısı Cinayeti". **Edebiyat Eleştirisi Dergisi**. c.0. s.13 (2020):29-63.
- Corbett, John. "Ravenstein E. G., The Laws of Migration". **Journal of the Statistical Society of London**, Vol. 48, No. 2,2003. pp. 167- 235.
- Çataltaş, Fusun. "Çevre Sorunları ve İnsan Hakları". **İnsan ve Çevre**. ed. Yaman Örs. Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, 1982: 65-67.
- Çoruhlu, Yaşar. **Türk Mitolojisinin Ana Hatları**, İstanbul: Kabcacı Yay. 2002.
- Çiftçibaşı, Ayşe. "Anglo-Amerikan ve Anadolu kültürlerinin yirminci yüzyılda doğaya karşı tutumu: John Steinbeck'in «Gazap Üzümleri», George Orwell'in «Soluksuz Zaman», Yaşar Kemal'in «Hüyükteki Nar Ağacı» ve Fakir Baykurt'un «Kaplumbağalar» romanlarının ekoeleştirel çözümlemeleri". Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Clark T. **The Cambridge Introduction to Literature and the Environment**. New York: Cambridge University Press, 2011.

- Clayton S., E. Kals, I. Feygina, "Justice and environmental sustainability", **Handbook of social justice theory and research**, ed. C. Sabbagh, M. Schmitt, (Newyork: Springer, 2016): 369-386'dan (Aktaran: Gözde Kıral Uçar, Markus M. Müller, "Çevresel Adalet", **Çevre Psikolojisi**, ed. Gözde Kıral Uçar, Derya Hasta (Ankara: Nobel Kitap, 2020).
- Davletov, Timur B. **Şaman Doğa'nın Şifası Uyanınca**. İstanbul: Asi Kitap, 2020.
- Demirli, Ekrem. "Doğayı Bencilce Savunmak: "Yeni Bir Sözleşme Mümkün Müdür?"; **Lacivert**, s.82. (2021): 17.
- Dindar, Gülşah. "Derin Ekoloji Hareketi ve Ekoleştir: Bir Garip Orhan Veli"; **Ekoleştir: Çevre ve Edebiyat**, ed. Serpil Oppermann. Ankara: Phoenix Yayınevi, 2012: 59-60.
- Dobson, Andrew. **Ekolojizm**. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi, 2017.
- Doğrul, Tuba. "Halikarnas Balıkçısı'nın hikâye ve romanlarına ekoleştiril bir bakış". Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Dolcerocca Ö. Nergis, Ergin Meliz. 2016. Edebiyatta Ekoleştiril Yaklaşımlar: Ekoşir ve Elif Sofya. **SOFAD**. c.0. s.36 (2016): 297-314.
- Eko Marc, "Ekoloji Terimleri", www.ekoloji.com/ (25.04.2023).
- Eğribel, Ertan, Özcan, Ufuk. **Değişim Sosyolojisi**. İstanbul: Kitabevi, 2011.
- Ekoloji Sözlüğü, "Ekoloji Terimleri" www.ekoloji.com (25.04.2023).
- Eliade, **Mircea Şamanizm**. çev. İsmet Birkan. Ankara: İmge Kitabevi, 1999.
- _____. **Mitler, Rüya ve Gizemler**, İstanbul: Doğu Batı Yayınları, 2017.
- Erçoşkun, Özge Y. "Geleneksel Türk Kentinden Sürdürülebilirlik Çıkarımları"; **Kent Araştırmaları Dergisi**, c.7, s.19. (2019): 522-549.
- Erdogan, Hilal. "Dede Korkut Oğuznamelerinde doğa, insan ve mekân ilişkileri". Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- Ergin, Muharrem. **Orhun Abideleri-İnceleme-**, İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1996.
- _____. **Dede Korkut Kitabı I**, Ankara: TDK Yayınları, 1994.
- Ergun, Metin "Türk Ağaç Kültü İnancının Dede Korkut Hikâyelerindeki Yansımaları"; **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı -Belleten-** 1998, C.46, S. 1998/1, 71-80.
- Ergun, Pervin **Türk Kültüründe Ağaç Kültü**, Ankara: AKM Yayınları, 2012.
- Ertaş, Şeref. **Çevre Hukuku**. İzmir: Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, 1997.
- Esin, Emel. **Türk Kozmolojisine Giriş**, İstanbul: Kabcacı Yay, 2001.
- Everett S. Lee, "A Theory of Migration", **Demography**, Vol. 3, No. 1 1966, pp. 47-57.
- Fikirli, Özlem; Ünlü, Hülya; Yücel, Emir. "Türkiye'de Eko-İnovasyon Göstergeleri ve Eko-İnovasyon Etkinliği"; **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, c.1., s.17, (2021): 104 - 126.
- Fromm, Erich. **Yeni Bir İnsan Yeni Bir Toplum (Yanılsama Zincirlerinin Ötesinde)**. çev. Necla Arat. İstanbul: Say Yayınları, 1989.

- Greg Garrard. **Ecocriticism**. (Newyork: Routledge,2012) 96. (Aktaran Seval Şahin.“Bilge Karasu’nun Apokaliptik Bir Anlatısı: İncitmebeni”. **Folklor/ Edebiyat Dergisi**. c.27. s.107 (2021).
- Garrard, Greg. **Ekoeleştiri**. İstanbul: Kolektif Yayınları, 2017.
- Geray, Cevat. “Çevre için Eğitim”. **İnsan ve Toplum**. ed. Ruşen Keleş. Ankara: İmge Kitabevi, 1997:323-340.
- “Girls education in climate strategies”, Brookings, <https://www.brookings.edu> (22.09.2021).
- Glotfelty, Cheryll. “Literary Studies in an Age of Environmental Crisis”. **Ecocriticism Reader**. ed. Cheryll Glotfelty, H. Fromm. Athens: Georgia Up, 1996: xv-xxxvii.
- Gonagova, Yasaman. “Ekoeleştiri bağlamında Buket Uzuner’in “Tabiat dörtlmesi” serisindeki üç roman üzerine bir değerlendirme”. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Gülensoy, Baybars. “Şaman (Kam) Davulundaki “İmler” ve “Tamgalar”, **Türk Yurdu**, s.336 Ağustos 2015.
- Güngör, Turan Özgür. “Daniel Defoe’nin Robinson Crusoe, Charles Dickens’in Hard Times (Zor Zamanlar), Graham Swift’in Waterland (Su Diyarı) adlı eserlerinin ekoeleştirel açıdan incelenmesi”. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Gürbüz, Özge Nilay Erbalan. “Ekoeleştirel Bir Perspektiften Yönetmenin İnsan Dışı Doğayla İlişkisi”, **SineFilozofi Dergisi**, s. 2020 (2020): 149-162.
- Gürpınar, Ergun. **Çevre Sorunları**. İstanbul: Der Yayınları, 1995.
- Gürsel, Nedim. **Yaşar Kemal Bir Geçiş Dönemi Romancısı**. İstanbul: Doğan Kitap, 2008.
- İklim Değişikliğine Uyum Eğitimi, <https://www.iklimiduy.org/terimler-sozlugu/> (05.06.2023).
- İnam, Ahmet. “Çevre Sömürüsü ve Çerçevenmiş Çevre”. **Teori**. s. 39. (1993): 43.
- İnan, Abdulkadir. **Tarihte ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar**, Ankara: TTK Yayınları, 1986.
- _____. “Türklerde Su Kültü İle İlgili Gelenekler”, **Makaleler ve İncelemeler I**, Ankara: TTK Yay, 1998.
- _____. “Türk Boylarında Dağ, Ağaç ve Pınar Kültü”, **Makaleler ve İncelemeler II**, Ankara: TTK Yay, 1998.
- İyem Gamze. “Anadolu’yu Dünyaya Taşıyan Efsane: Yaşar Kemal”. **Kültür, Sanat ve Edebiyat Dergisi Masal**. c.2.s.8 (2017): 4-10.
- Kalafat, Yaşar. **Halk İnançlarından Mitolojiye I**, Ankara: Berikan Yayınevi, 2009.
- Kabaoğlu, İbrahim. **Çevre Hakkı**. İstanbul: İletişim Yayınları, Yıl yok.
- Karaosmanoğlu, Filiz. “Sürdürülebilir Türkçemiz İçin”, <https://www.dunya.com> (24.04.2023).

- Kasay Abdullah. **Düşüncemizde Gelenekselci Ekol Eleştirisi (Tradisyonizm)**. Ankara: Pruva Yayınları, 2020.
- K. Olick, Jeffrey. "Kolektif Bellek: İki Farklı Kültür", Çev. Meral Güneşdoğmuş, **Moment, Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi**, Ankara: 2014, 1(2): 175-211.
- Kiraz, Sibel. **Yabancılaşma Sorunu ve Hegel**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Koçak, Aynur. **Mitlerle Varoluş Yolculuğu**. İstanbul: Alfa Yayınları, 2016.
- Kongar, Emre. **Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği**. İstanbul, Remzi Kitabevi, 2019.
- Lacan, Jacques. **Psikanalizin 4 Temel Kavramı -Seminer 11. Kitap**. çev. Nilüfer Erdem. İstanbul: Metis Yayınları, 2013.
- Leonard Scigaj, "Revelling in the Referential Flux", **Reading Under the Sign of Nature**, ed. John Tallmage, H. Harrington. Salt Lake City: Utah UP, 2000: 333-349.
- Livaneli, Zülfü. **Gözüyle Kartal Avlayan Yazar**. İstanbul: İnkılap Yayınları, 2021.
- Malinowski, Bronislaw. **Bilimsel Bir Kültür Teorisi**, çev. Saadet Özkal, İstanbul: Kabalcı Yayınları, 1992.
- **İlkel Toplum**. çev. Hüseyin Portakal. İstanbul: Öteki Yayınevi, 1998
- Maltaş, Arzu. "Ekoloji Ekoseninde İnsan-Doğa İlişkisi ve Özne Sorunu", **KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, c. 17, s. 29 (2015): 4.
- Martindale, Don. "Şehir Kuramı", **Şehir ve Cemiyet**. çev. Ahmet Adoğan. İstanbul: İz Yayınları, 2000.
- Mevlâna. **Fihî Mafih**, çev. Meliha Ambarcıoğlu. İstanbul: MEB Yayınları, 1989.
- Aktaran: İbrahim Özdemir, **Çevre, İnsan ve Sorumluluklarımız**. İstanbul: Akıl Fikir Yayınları, 2020.
- Mevlâna. **Mesnevî**, çev. İzbudak. İstanbul: MEB Yayınları, 1988. Aktaran İbrahim Özdemir, **Çevre, İnsan ve Sorumluluklarımız**. İstanbul: Akıl Fikir Yayınları, 2020.
- Mutlu, Betül. Başoğlu, Nuran. 2012. "Ekoeleştiri Kuramına Göre Aytül Akal'ın Ağaç Masalları'nda İnsan-Doğa İlişkisi". V. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yaşayan Yazarlar Sempozyum Dizisi Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Aytül Akal Sempozyumu. 9-11 Mayıs 2012. Eskişehir.
- Morris, Brian. **Antropoloji, Ekoloji ve Anarşizm**. İstanbul: Kolektif Kitap, 2018.
- Naci, Fethi. **Bir Hikâyecisi: Sait Faik Bir romancı: Yaşar Kemal**. İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1990.
- Nasr, Seyyid Hüseyin. **İnsan ve Tabiat**. İstanbul: İnsan Yayınları, 2020.
- Nişanyan Sözlük, "Çevre", <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/%C3%A7evre> (28.04.2023).
- Oğuzertem, Süha. **Eleştirirken -Modern Türkçe Edebiyat Üzerine Yazılar**. İstanbul: İletişim Yayınları, 2018.

- Oktay, Ahmet. **Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları**. İstanbul: Everest Yayınları, 2003.
- Onural, Ece. “Yaşar Kemal’in romanlarının tema, zihniyet, yapı ve anlatım bakımından incelenmesi”. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Oppermann, Serpil. **Ekoeleştiri, Çevre ve Edebiyat**. Ankara: Phoenix Yayınevi, 2012.
- . “Doğa Yazınında Beden Politikası”. www.littera.hacettepe.edu.tr. (04.09.2021.)
- Ögel, Bahattin. **Türk Mitolojisi I**, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1993.
- Örs, Yaman. “Doğal Çevre ve Biz”. **İnsan ve Çevre**. ed. Yaman Örs. Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, 1982: 11-15.
- Özdağ, Ufuk. **Çevreci Eleştiriye Giriş**. Ankara: Ürün Yayınları, 2017.
- Özdağ, Ufuk. “Sessiz Bahardan Sonra Ses Getiren Elli Yıl: Kadın, Çevre, Sağlık”. 2011. **Edebiyat Fakültesi Dergisi**. c.28. s.2 (2011): 179-199.
- Özdemir, İbrahim. **Çevre, İnsan ve Sorumluluklarımız**. İstanbul: Akıl Fikir Yayınları, 2020.
- Özgün, Özge. “Margaret Eleanor Atwood’un Oryx and Crake, The Year of the Flood ve Maddaddam romanlarına ekoeleştirel bir bakış”. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Özkan, İsa. “Köroğlu Destanı’nda Kahraman ve Atının Doğumu ile İlgili Motiflerin Tahlili”, **Türk Dili**, S. 549, 1997. 223-233.
- Öztürk, M. Orhan. **Özerk Benlik, Kul Benlik**. İstanbul: Okyanus Yayınları, 2016.
- Özot, S. Gamze. **Ekoeleştirel Yaklaşımdan Kültürel Bellek Sorgulamasına Melisa Gürpınar Metinleri**. Ankara: Sonçağ Akademi Yayınları, 2019.
- Özyurt, Kemal. “Doğa ve İnsan Karikatür Yarışması”, <https://kozyurt.blogspot.com>. (28.08.2021).
- Pepper, D. **The Roots of Modern Environmentalism**, 1.bs. (London: Routledge, 1984), 17 (Aktaran: Hasan Yaylı, Refikyashıkaya, “İnsan Doğa İlişkisi Tasarımında Radikal Dönüşüm”, **International Journal of Science Culture and Sport**, s.3. 2015).
- Petersen, William. “A General Typology of Migration”, **Amerikan Sociological Review**, Vol: 23.1958. 256-266.
- Poyraz, Mehmet. **Değişimin Destancısı Yaşar Kemal**. Ankara: SR Yayınevi, 2020.
- Püsküllüoğlu, Ali. **Yaşar Kemal Sözlüğü**. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 2019.
- Rayman, Hayrettin. **Eski Türklerde Üç Din: Şamanizm, Budizm, Maniheizm**. Ankara: Karınca Kitap, 2016.
- Ravenstein, E. G. “The Laws of Migration”. **Journal of the Statistical Society of London**, Vol. 48, No. 2, pp. 167- 235
- Roux, Jean-Paul. **Ort Asya’da Kutsal Bilgiler ve Hayvanlar**, İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 2005.

- Rueckert, William. "Literature and Ecology". **The Ecocriticism Reader**, ed. Cheryl Glotfelty, Harold Fromm. Athens: Georgia UP, 1996: 105-123.
- Ülgener, Sabri. **Zihniyet, Aydınlar ve İzm'ler**. Ankara: Mayaş Yayınları, 1983.
- "Sağlık Hizmetleri ve Çevre Koruma Kanunu (091182 S.K.)". **Resmî Gazete**, 17863, Kasım 1982.
- Sadak, Yalçın. **Yaşar Kemal ya da Dionysos'un Dönüşü**. İstanbul: Öteki Yayınevi, 2017.
- Saklıyan, Meral. **Yaşar Kemal**. İstanbul: Gereklî Kitaplar, 2019.
- Schroder, Ralph. **Max Weber ve Kültür Sosyolojisi**. çev. Mehmet Küçük. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1996.
- Schuon, Frithjof. **Spiritual Perspectives and Human Facts**. Londra: Perennial Books, 1953.
- Seçgel, Gürcan. **Biz Ezelden Çevreciyiz**. İstanbul: Yeni Türkiye Yayınları, 2015.
- See, Khoo Siow; Hashim, Ruzy Suliza; M.M., Raihanah. "Cultural Diversity: Exploring Eco-Cultural Memories in Hilary Tham's Tin Mines and Concubines", **Kemanusiaan** Vol. 29, No. 1, 2022. 213-232.
- Sentrum, "Ekolojik Denge Nedir?", <https://www.sentrum.com.tr/blog/ekolojik-denge-nedir/> (26.04.2023).
- Sezer, Taner; Sezer, Bengü. "Herkes için Türkçe Derlem" <https://tscorpus.com>. (23. 04.2023.)
- Shiva T. ve Mies M. **Ekofeminizm**, çev. İ. Urkun Kelso. İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi. 2014.
- Smith, Anthony D. **Toplumsal Değişme Anlayışı**. İstanbul: Gündoğan Yayınları, 2011.
- Şahin, Seval. "Bilge Karasu'nun Apokaliptik Bir Anlatısı: İncitmebeni". **Folklor/ Edebiyat Dergisi**. c.27. s.107(2021): 649-660.
- Şeker, Aziz. **Homeros'tan Binboğalara**. Ankara: SABEV, 2014.
- Şeker, Aziz. "Yaşar Kemal'in Romanlarında Ekososyoloji", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi** 23, 1 (2019) 158-176.
- Tamkoç, Günseli. "Derin Ekolojinin Temel Çizgileri", **Birikim Dergisi**, s. 57-58 (1994): 87-91 (Aktaran Fatih Kırışik, "Ekolojik Sorunların Çözümünde Derin Ekoloji Yaklaşımı", **Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, c. 9, s. 2, 2013).
- Taş, Kibar. "Ağaçeri Kavminin Geçmişten Bugüne Uzanan Tarihi ve Tahtacı Cemaatiyle Bağlantısı", **AD**, c. 42, s. 73, (2023): 407-435.
- Tekin, Latife. **Berci Kristin Çöp Masalları**. İstanbul: Can Yayınları, 2020.
- Temur, Nezir. "Bir Evren Tasavvurunun Nesnelere Dünyasına Yansıması: Tenge rek Örneği", **Yörük Araştırmaları 1**, Konya: Palet Yayınları, 2020, 29-41.
- Tharaud, Charles Bary. **Çukurova**. çev. Tahsin Çulhaoğlu. İstanbul: YKY, 2017.
- "Top consumer companies' palm oil sustainability claims go up in flames". **Greenpeace**. <https://www.greenpeace.org/usa/news/top-consumer-companies-palm-oil-sustainability-claims-go-up-in-flames/> (22.09.2021).
- Topçu, Mümin. **Yaşar Kemal'in Eserlerinde Halk Bilimi Unsurları**, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alan-

- lar Eğitimi Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, 2018.
- Toska, Sezgin. **Ekokurgu: Ekolojik Sorunların Çözüm Yolu Olarak Edebiyat**. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi, 2017.
- . "Eugene O'neill'in İmparator Jones adlı yapıtına ekoeleştirel yaklaşım". Türk Dil Kurumu, "Genel Türkçe Sözlük", <https://sozluk.gov.tr/> (22.04.2023).
- Türkçe Etimoloji Sözlüğü, "Ekoloji", <https://www.etimolojiturkce.com/> (28.04.2023).
- Türkçe Ulusal Dilbilim. (<https://www.dilbilimderneği.org/derlem-dilbilim/>) (01.04.2023).
- Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını. **İnsan ve Çevre**. Ankara: 1982.
- Türk Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/> (22.04.2023).
- Uluğ, Erol. "Çevre Kirlenmesinin Boyutları". **İnsan, Çevre, Toplum**. ed.Ruşen Keleş. Ankara: 1997: 41-49.
- Uzuner, Buket. **Uyumsuz Defne Kaman'ın Maceraları Su**, İstanbul: Everest Yayınları, 2012.
- Ünal, Feyzullah. "Toplumsal Ekoloji", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, s. 26 (2010).
- Ünal, İbrahim. **Çevre, İslâm ve İnsan**. İstanbul: Gençlik Yayınları, 1994.
- Ünder, H. **Çevre Felsefesi**. Ankara: Doruk Yayıncılık, 1996.
- Weber, Max. "Şehrin Doğası", **Şehir ve Cemiyet**. çev. Fırat Oruç. İstanbul: İz Yayınları, 2000.
- . **Şehir –Modern Kentin Oluşumu**. çev. Musa Ceylan İstanbul: Yarıncı Yayıncılık, 2010.
- Vikipedi, "Sözlük", <https://tr.wikipedia.org/wiki> (22.04.2023).
- Yavuz, Menekşe, Ardalı Büyükarman, Didem. (2020, 12-14 Aralık). *Bir Eko Kurgu Örneği Olarak "Kuşlar da Gitti" Adlı Eserde Toplumsal Dönüşümün Değerlendirilmesi* (Bildiri Sunumu) Sakarya Üniversitesi, Sakarya. <https://www.kongreuzmani.com/18-uluslararası-türk-dünyası-sosyal-bilimler-kongresi.html>
- Yavuz, Menekşe, Ardalı Büyükarman, Didem. "Toplumsal Değişim Bağlamında Al Gözüm Seyreyle Salih Romanı", **Söylem Filoloji Dergisi**, s. 2. (2020).
- Yavuz, Menekşe, Ardalı Büyükarman, Didem. "Yaşar Kemal'in Deniz Küstü Romanına Ekoeleştirel Bir Yaklaşım", **Rumeli De Dil ve Edebiyat Dergisi**, s. 21. (2020).
- Yıldızdöken, Çiğdem "Şüpheden Kartezyen Düşünceye Giden Yol", **Mavi Atlas**, c.5. s.1. (2017): 44-68.
- Yılmaz, Gazi. "Türkiyede Kırsal Dönüşüm, Göç Süreçleri ve Sınıfsal Dinamikler: Ünye Örneği". Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020).
- Zenginoğlu, Christina. "Yaşar Kemal ve Dido Sotiriyu'nun Romanlarında Toplumsal Bellek". Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021.
- Zeyrek, Yunus. **Kitâb-ı Dedem Korkud –Alâ lisân-ı Tâife-i Oğuzân**, Eskişehir: Eskişehir Türk Dünyası Vakfı, 2015.